

de onderliefe 't kind met haar vleugels dekt. En neemt ge nu die onderliefe, die gehechtheid aan de ouderen onder de broeders en zusters, dien steun van het dienend personeel, samen, en voegt ge hierbij het vriendelijk oog van wie als vrienden in 't gezin verkeerden, dan voelt ge, hoe in dat alles om 't gedoopte kind als een muur des heils is opgetrokken, om af te weren wat geestelijk schaden zou, en het innerlijk te beveiligen.

Maar bij die muren des heils, die in 't gezin om ons worden opgetrokken, blijft het niet. Een tweede muur kan om ons heen verrijzen in den volksgeest en in de maatschappelijke samenleving, te midden waarvan we straks geplaatst worden.

Heerscht in ons volk een hooger bedoelen; mag in die maatschappelijke samenleving zedelijke ernst den toon aangeven; wordt het gemeene en onheilige veracht, veroordeeld; prikkelt heel de levensstroom, die om u heen te beluisteren valt, tot hulpvaardigheid en dienstbetoon, tot toewijding en zelflofferande, tot nobeler zin en nagen van wat de ziel verheffen kan. Kortom, leeft ge te midden van een omgeving, die, gelijk het in de dagen onzer vaderen was, u afreft van wat laag en optikt naar wat hoog is, dan vormt die gezonde omgeving als een muur om u heen, die u beveiligen kan, en den aanval der demonische machten van u afweert.

Van uw Kerk kon eenmaal hetzelfde dankbaar beleden. Na de bange worsteling en vrijmaking in de 16e eeuw greep uw Kerk den moed, om haar hooge taak op aarde aan te durven. Het geloof van wie in de Kerk gedoopt was, werd gedurig vaster gefundeerd. Het samenleven op kerkelijk erf met de geesteswereld daarboven werd intenser. De toon in 't saam verkeerden onderling gestadig de zoo noodige zuivering. Uit 't gezelschap week wie in 't lage lag had. En kwam het onoverhoort tot uitsparing, dan greep de tucht der Kerk in, om straks ook geestelijke vergiftiging af te wenden. Zoo was dan de Kerk van Christus in die dagen als een muur des heils om de geloovigen opgetrokken. Van achter die muren steeg telkens de bede op: «Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den Boos». En straks kon God de Heere gedankt worden, dat hij zijn volk achter die muren des heils beveiligd had.

Reeds die drievoudige muur des heils, die in het Christelijk gezin, in de Christelijke maatschappij, en niet 't minst in de Kerk van Christus om ons was opgetrokken, hield 't boze van ons volk af, deed ons volk veilig wonen, dekte de kinderen des volks van kindsbeen af, bleef hen onder het opgroeien beveiligen, en bleek niet zelden tot aan den dood toe, zelfs den grijsaard een veiligheid te hebben geboden, die zonder dezen driedubbel muur des heils hem niet ten dienste had gestaan.

Thans daarentegen is deze muur des heils maar al te zeer, wat Jersia noemt, *ontuurd*. Er is van allen kant bres in gebroken. Waar de demonische macht wil, kan ze binnen sluipen. En van de rust en den heiligen vrede, die eertijds achter de muren des heils genoten werd, is geen sprake meer. O, Gewisselijk, er zijn nog tal en tal van gezinnen, waarin nog een stuk van den muur overeind staat. Er zijn nog maatschappelijke kringen, waarin men zich achter een geduchte voorschans veilig voelt. Er zijn zelfs nog Kerken, die met vaste hand het schild omhoog heffen. Maar over heel een volk als volk genooten, is toch de droeve klacht over de ontuining van den muur niet meer af te weren, al was het slechts op drie, vier plekken dat de aanvalder bres sloeg en door-drong. En hierin schuilt voor ons allen, zelfs voor het beste gezin, voor den hoogstaanden kring, en voor de zuiverste Kerk het doodelijk gevaar.

Zeker, ook dit gevaar brengt zijn zegen mede. Wie van allen kant zich onomwond en volgt met den muur gedeelt voelt, is maar al te geneigd om persoonlijk zijn wapens af te leggen, en persoonlijk minder op zijn hoede te zijn. Een toestand van ontuining prikkelt sterker tot persoonlijke zelfaangrijping, tot persoonlijk zedelijk moedsbetoon, en alzoo tot het innemen van vaster stand op 't geloof.

Ook die ontuining van den muur geschiedt onder Gods bestel, en het eind zal toonen, dat ze volstrekt niet enkel schade, maar zeer zeker ook hooge winst aanbrengt. De onomwondte legertent was als 't rilver, minder in waarde, maar op veel grooter schaal u geboden, terwijl 't nu meer gelijkt op 't goud, in aantal minder, maar in waarde veel hooger opgaande.

De zaak is nu maar, dat de opvoeding, dat de prediking, dat vermaan en waarschuwing in 't verkeer niet onderwetsch blijven, alsof de aloude muur ons nog inouden trant insloot, zodat de wachter op den muur voor ons waakte, en wij zelve insluimeren konden. Nieuw is de toestand, waarin we verkeerden. In vele gezinnen de toon gedaald, in de publieke opinie de zedelijke maatstaf onvast geworden, in veel Kerken de band losgeraakt. Treedt daarvoor nu niet persoonlijk hogere ernst, krachtiger wil-uiting en machting verwerf in steet, dan zijn we weg.

Vandaar de noodzaak voor ons allen, om van die ontuining van de muren des heils ons rekenschap te geven, en tegenover elke bres in dien muur die ons niet gevaar bedreigt, ons te zekerder achter ons schild te dekken, om, waar de muur ons minder biedt, te meer van onzen God te verwachten, en te vluchten in zijn Hoog vertrek.

Dr. A. K.

Amsterdam, 13 Februari 1914.

Zoo langzamerhand begint zich reeds af te tekenen tegen den horizon van ons kerkelijk leven, welke vraagstukken op de Synode onzer Kerken, die dit jaar te 's-Gravenhage gehouden zal worden, aan de orde zullen worden gesteld.

Tot lof onzer Kerken moet getuigd worden, dat ze het aan een uitgebreid menu voor de Synodale tafel niet laten ontbreken. Over een schraal agendum zal ditmaal niet geklaagd kunnen worden; er zou er vrees kunnen bestaan, dat de kost voor de maag onzer Synodale gedeputeerden wat zwaar blijken zal om dien behoort te verwerken.

Onder de wenschen, die reeds thans op de kerkelijke verlanglijst gebracht zijn geworden, vindt men toch de volgende onderwerpen:

1e. een geheel nieuwe Bijbelvertaling, uit de oorspronkelijke talen getrouwelijk

overgezet naar de eischen van de tegenwoordige wetenschap.

2e. een herziening van onze Belijdenisschriften met de bedoeling, deze uit te breiden met het oog op alle hedendaagsche dwalingen en ketterijen.

3e. de invoering van een Gezangenbundel naast onze Psalmen.

4e. een nieuwe regeling van onzen eeredienst, waarvan het gevolg natuurlijk zijn zal een herziening van onze liturgische formulieren.

Waarom hieraan nog niet toegevoegd is geworden de vraag, om ons tevens een nieuwe Psalmbereijning te geven, is niet wel in te zien. Als men toch een nieuwe Bijbelvertaling maakt, de formulieren van Eenigheid herzien gaat, een Gezangenbundel invoert en onze liturgie op andere leest schoeft, zal het ietwat vreemd aandoen, dat alleen de Psalmen onveranderd blijven. Dat onze Psalmbereijning niet deugt, op menig punt den oorspronkelijken tekst verkeerd weergeeft en zelfs min of meer het decadentiedijk van haar ontstaan verraadt met haar verheerlijking van de deugd, weet ieder kenner wel. Tegelijk met deze herziening men dan de moeilijke en lastige wijzen, waarop de Psalmen gezongen worden en die voor ons kerkelijk publiek een kruis zijn, kunnen vervangen door makkelijker melodien. Wie zijn heele huis van top tot teen vernieuwen gaat, doet beter niet een vleugel onveranderd te laten staan. Het verbeterde gebouw kan dan in één stijl worden opgetrokken. En voor de drukkers en uitgeverij zal het veel gemakkelijker wezen, wanneer ze in eens een geheel nieuw kerkboek voor onze Gereformeerde Kerken kunnen drukken. dan dat ze over een paar jaar weer gedwongen zullen zijn om de Psalmbereijning door een andere te vervangen. Ook met het oog op de aanschaffing dezer kerkboeken door de kerken en gezinnen, zou dit wenschelijk wezen.

Nu zijn al deze wenschen natuurlijk op zich zelf uitnemend; alleen, men dient dan ook wel te overwegen, welke de kosten zullen zijn, voordat men den toren bouwen gaat. Een dergelijke geheele vernieuwing van ons kerkboek mag natuurlijk niet met een Franschen slag gebeuren. Wie het oude gebouw tot den grond toe wil afbreken, om het door een nieuw te vervangen, dient althans te zorgen, dat dit nieuwe gebouw door kundige architecten wordt gebouwd en met degelijke bouwstoffen. Een revolutiebouw met éénsteensmuren, met balken van twee vingers breed, die doorwipen als ge er over heen loopt, met daken die lekken, schoorsteenen die niet trekken en deuren die niet sluiten willen, mag het natuurlijk niet worden.

Dan ware het nog beter in het ouderwetsche huis, dat, met al zijn gebreken, toch nog door en door solide is, te blijven wonen. Zal men dus werkelijk tot vernieuwing van ons kerkelijk huis overgaan, dan zal de Synode daarvoor geen kosten mogen sparen. Zulk een arbeid op te dragen aan predikanten of hooggeleerden, bij al hun eigen arbeid, zou hun onmogelijke eischen stellen. Ze zullen jaren lang rustig aan dit werk zich moeten wijden. Zoo heeft de Synode van Dordt gedaan, toen een nieuwe Bijbelvertaling gemaakt moest worden, en de Synode kon daarbij beschikken over den invloed en de ruime beurs der Staten. Thans gaat het niet alleen om een nieuwe Bijbelvertaling, maar ook om een nieuwe liturgie, een revisie onzer belijdenisschriften, een Gezangenbundel enz. En waar het leven al zoo ingespannen druk en de taak al zoo zwaar is van onze stadsprekanten en onze hooggeleerden, is er geen denken aan, dat ze bij al hun arbeid ook deze reuzentaak nog verrichten kunnen, zelfs al zou de Synode den arbeid over verschillende commissies verdeelen. Onze Kerken mogen daarom wel aan hare afgevaardigden ter Synode de boodschap meegeven, dat ze bereid zijn hare beste en voornaamste dienaren voor dezen arbeid gedurende enkele jaren af te staan, en dat ze de Synode blanco-crediet verleenlen willen voor de enorme kosten, die dit alles zal meebrengen. Terwijl ook de Theologische faculteit der Vrije Universiteit en de school onzer Kerken er op bedacht zullen moeten wezen, dat ze den arbeid hunner beste professoren voor een geruimen tijd zullen moeten missen, wanneer de Synode van hun medewerking gebruik zal willen maken, gelijk toch niet onwaarschijnlijk is.

Of we, door op deze bezwaren te wijzen, onze kerken dan willen afnemen om deze wenschen bij de Synode in te zenden? We denken er niet aan. Er niet één punt op dit wenschenlijstje, waarvan we de wenschelijkheid niet van harte beamen. Nu onze Gereformeerde Kerken, na drie eeuwen lang in dit huis gewoond te hebben, zonder ooit verbeteringen te hebben aangebracht, de behoefte gevoelen, om niet stiek- conservatief bij het bestaande te blijven, maar het leven der Kerk aan het leven van onzen tijd willen aanpassen, ligt hierin voor ons eer een verblijvend verschijnsel.

Wat leeft, kan niet stilstaan, maar moet groeien. Alleen willen we waarschuwen, dat men de verwachting niet te hoog zal spannen. Men kan nu eenmaal niet verder springen dan zijn pols stok lang is. Dat is een gulden les van de wijsheid onzer vaderen. Onze Synode zal die les wel ter harte nemen en niet voorzichtigheid te werk gaan. Verkeerd is het daarom niet, dat men de Synode wijst op hetgeen verbetering behoeft. Mits men maar wel inzicht, dat Keulen en Alken niet op één dag gebouwd worden. Een overhaaste verbetering zou aan ons kerkelijk leven eer schade dan werkelijk voordeel brengen.

Onze Zending in Indië is in den laatste tijd niet fortuinlijk geweest. De H. P. Ingwersen, die van 1906 te Poerworedjo arbeide, en gerepatriëerd was, heeft gemeend zijn werk in Indië niet te moeten voortzetten. Blijkbaar heeft hij van den Kerkeraad van Utrecht, die hem uitzond naar Java, verlof ontvangen zich weer beroepbaar te stellen bij de Kerken in Nederland. Reeds thans is zulk een beroep op hem uitgebracht, en wanneer hij dit beroep heeft aangenomen, zal de Zending post te Poerworedjo vacant zijn en door den Kerkeraad te Utrecht een nieuwe missionnaire Dienaar moeten worden benoemen.

Thans komt weer het bericht, dat ook Dr. B. J. Esser, die in den dienst van Rotterdam's Kerk van 1908 te Probolinggo arbeide, met het oog op den gezondheids-toestand zijner vrouw terugkomen moet. Al zal dit naar we van harte hopen, geen afscheid voor goed wezen, toch zal het natuurlijk afhangen van den toestand zijner gezondheid, of terugkeer mogelijk zal blijken. Moge daarom de rust en het verblijf in ons vaderland Mevrouw Esser goed doen en zij na niet al te langen tijd in staat staat blijken, met haar man weder naar Indië te gaan.

Verloft moeten onze missionnaire Dienaren op hun tijd hebben. Het klimaat in Indië eischt dit gebiedend. Zelfs zal het de vraag wezen, of de thans gestelde termijn niet te lang is genomen, en onze Kerken niet goed zullen doen met zich in dit opzicht te richten naar de bepalingen, door het Gouvernement voor het verlof vastgesteld. Te lang uitsluit van verlof zou op nog ernstiger schade uitloopen.

Maar wel is het zeer bedenkelijk voor de Zending, wanneer telkens nieuwe krachten moeten gezonden worden om vacant geworden posten te bezetten. De studie, die voor de voorbereiding geeischt wordt, eischt veel geld en veel tijd. En intusschen is de Zending post daardoor jarenlang vacant en wordt ook de continuïteit in den arbeid gemist.

Onze Zending.

Onze Zending in Indië is in den laatste tijd niet fortuinlijk geweest.

De H. P. Ingwersen, die van 1906 te Poerworedjo arbeide, en gerepatriëerd was, heeft gemeend zijn werk in Indië niet te moeten voortzetten. Blijkbaar heeft hij van den Kerkeraad van Utrecht, die hem uitzond naar Java, verlof ontvangen zich weer beroepbaar te stellen bij de Kerken in Nederland. Reeds thans is zulk een beroep op hem uitgebracht, en wanneer hij dit beroep heeft aangenomen, zal de Zending post te Poerworedjo vacant zijn en door den Kerkeraad te Utrecht een nieuwe missionnaire Dienaar moeten worden benoemen.

Thans komt weer het bericht, dat ook Dr. B. J. Esser, die in den dienst van Rotterdam's Kerk van 1908 te Probolinggo arbeide, met het oog op den gezondheids-toestand zijner vrouw terugkomen moet. Al zal dit naar we van harte hopen, geen afscheid voor goed wezen, toch zal het natuurlijk afhangen van den toestand zijner gezondheid, of terugkeer mogelijk zal blijken. Moge daarom de rust en het verblijf in ons vaderland Mevrouw Esser goed doen en zij na niet al te langen tijd in staat staat blijken, met haar man weder naar Indië te gaan.

Verloft moeten onze missionnaire Dienaren op hun tijd hebben. Het klimaat in Indië eischt dit gebiedend. Zelfs zal het de vraag wezen, of de thans gestelde termijn niet te lang is genomen, en onze Kerken niet goed zullen doen met zich in dit opzicht te richten naar de bepalingen, door het Gouvernement voor het verlof vastgesteld. Te lang uitsluit van verlof zou op nog ernstiger schade uitloopen.

Maar wel is het zeer bedenkelijk voor de Zending, wanneer telkens nieuwe krachten moeten gezonden worden om vacant geworden posten te bezetten. De studie, die voor de voorbereiding geeischt wordt, eischt veel geld en veel tijd. En intusschen is de Zending post daardoor jarenlang vacant en wordt ook de continuïteit in den arbeid gemist.

Toch zijn deze tegenvallers niet het ernstigste bezwaar, dat onze Zending in Indië drukt. Veel ernstiger is nog, dat de vrucht van deze Zending tot dusver zoo weinig in overeenstemming is met al hetgeen aan dezen arbeid wordt ten koste gelegd. Wanneer men het verslag nagaat, dat de Regeering in Indië telken jare publiek maakt van het aantal «bekeerlingen», dan staat onze Zending geheel onderaan. Niettegenstaande onze gezamenlijke Gereformeerde Kerken al van 1892 af met kracht de Zending op Java en Soemba ter hand hebben genomen, we behalve onze Keucheniuschool en zendingshospitaal 5 missionnaire predikanten in dienst hebben en voor deze Zending met inbegrip van de Regeeringssubsidie twee ton per jaar wordt uitgegeven, bedraagt het aantal gemeentelieden, die kinderen er onder begrepen, op geheel Java (Batavia en Soerabaya er buiten gelaten) niet meer dan 1277 en op Soemba 709, saam dus niet meer dan 2000, waar- onder dan nog gerekend zijn de Europeaanen, die op deze plaatsen zich bij de Zendingsgemeente gevoegd hebben. Op Java zijn deze cijfers zoo verdeeld, dat Djokjakarta het hoogst staat met 609 (waaronder 259 kinderen), dan Poerbolingo volgt met 255 (waaronder 106 kinderen) terwijl Poerworedjo, Keboemen, Wonosobo en Magelang, «d. w. z. vier Zendingstations, elk met een eigen predikant, saam 608 leden tellen (waaronder 297 kinderen).

We zullen hiernaast geen cijfers stellen van andere Zendingsgenootschappen, omdat deze al te zeer zouden afsteken bij onze Zending. Ook mag men, om blijk te wezen, niet vergeten, dat deze Zendingsgenootschappen meestal langer hebben gearbeid. Maar als men rekent, dat de Sangien Talsudending op deze eilanden alleen 73.338 bekeerlingen telt, dan springt het verschil toch te sterk in het oog.

Het kan dan ook kwalijk gezegd worden, dat de vrucht van onze Zendingactie in Indië beantwoordt aan de belangrijke offers, die de Kerken in Nederland zich daarvoor getroosten. Nog pas stond in het Koloniaal Weekblad, orgaan der Vereeniging Oost en West (5 Febr. 1914) in een correspondentie uit Oost-Indië, dat de resultaten der kerstening van onzen arbeid «bedroevend gering» zijn. Wat de oorzaken hiervan zijn, is niet gemakkelijk te zeggen. Of de fout schuilt in een verkeerd gekozen Zendingsterrein, of dat de oorzaken ligt in een verkeerde methode van arbeid, willen we thans niet beoordeelen. Maar al de liefde voor de Zending in onze kringen opgewekt en alle belangstelling in de Zendingstudiekringen aan de kerstening der Javanen betoond, baat niet, wanneer in Indië zelf niet een weg wordt gevonden om het hart van den inlander te bereiken. Dit klemte te meer, omdat volgens alle berichten, die uit Indië tot ons komen, er wel degelijk een sterke begeerte is van de inlandsche bevolking om een andere religie aan te nemen, en het niet geringe gevaar bestaat, waar het Mohammedanisme zoo krachtig propaganda drijft, dat de bevolking, in plaats van tot het Christendom, tot den Islam zal overgaan.

Nu kunnen we er natuurlijk niet aan denken om een post als Djokjakarta, waar onze Zendingsschool en ons Zendingshospitaal staan en waar althans eenige vrucht gezien wordt, los te laten. Maar wel komt de vraag op, of het gewenscht is den arbeid langer voort te zetten op die Zendingsterreinen, waar het resultaat dusver zoo bedroevend gering is. Juist omdat buiten Java op de zoogenaamde Buitenbesittingen de velden thans wit schijnen om te oogsten en de Zendingarbeid van andere Zendingsgenootschappen hier zoo uitnemende vrucht draagt, schijnt daarin een Goddelijke vingervijzing ook voor onze

Zending te liggen. Ook Paulus, waar hij geen «geopende deur» voor het Evangelie» vond, bleef niet op die plaats, maar ging elders, waar zijn arbeid geen ploegen op rotsen was. Een grondige en ernstige bespreking van dit vraagstuk mag op onze aanstaande Synode wel eens plaats vinden.

Staatscommissie.

V. (Slot).

De gronden van billijkheid en recht, die voor een Rijksbijdrage aan het bijzonder Hooger onderwijs pleiten, hebben we hiermede uiteengezet.

Natuurlijk is hiernede niet bedoeld, dat de Regeering, wanneer ze zulk een bijdrage aan de bijzondere Universiteiten zou willen schenken, dit op denzelfden voet zou moeten doen als bij het Lager onderwijs, waar het Rijk feitelijk grootendeels de kosten van het onderwijs draagt. Dit zou bij de bijzondere Universiteiten onmogelijk zijn. Reeds thans wordt er over geklaagd, dat het aantal openbare Universiteiten naar verhouding van ons land te groot is en het Hooger onderwijs daardoor aan het Rijk schatten kost, die zonder eenige wezenlijke schade bespaard konden blijven. De drukt bezochte Universiteiten in ons land tellen niet meer dan even duizend studenten, terwijl er in het buitenland zijn, waar dit aantal 8 a 10.000 bedraagt. Zondert men Zwitserland uit, waar de toevloed van buitenlandse studenten bijzonder groot is, dan heeft Nederland, wanneer men bij de Openbare Universiteiten de gemeentelijke Universiteit van Amsterdam rekent, onder de kleinere Staten van Europa het grootste aantal Universiteiten. En ook bij de grotere staten van Europa is naar verhouding het aantal Universiteiten veel geringer. Engeland met zijn twee Universiteiten, Oxford en Cambridge, moge een al te exceptionele positie innemen om als maatstaf van vergelijking te kunnen dienst doen, maar Duitschland, waar het Universitaire leven op ongeveer dezelfde leest als in ons land geschoeid is, telt op een bevolking van ruim 65 miljoen maar 21 Universiteiten, d. w. z. één op de 3 miljoen inwoners, terwijl het verhoudingscijfer voor ons land is één Universiteit op de 1½ miljoen inwoners. Te verwachten, dat de Regeering, die toch reeds verlegen zit om het noodige geld voor de steeds stijgende eischen dezer Openbare Universiteiten te vinden, ook nog miljoenen beschikbaar zal stellen voor het Bijzonder Hooger onderwijs, zou daarom dwaasheid wezen. Wat we alleen vragen is, dat de Regeering het Bijzonder Hooger onderwijs krachtiger dan dusver steunen zal, opdat het in de toekomst beantwoorden kunne aan de eischen, die de Regeering zelf aan dit onderwijs stelt.

Voor de ontwikkeling van het Bijzonder Hooger onderwijs zal zulk een Rijksbijdrage een onmisbare voorwaarde wezen, want hoe idealistisch men ook gestemd moge zijn, de gedachte, dat uit particuliere middelen ooit een volledige Universiteit in stand zou kunnen worden gehouden, schijnt ons voor ons land althans vrijwel onmogelijk toe. In Amerika, waar de geldvorsten er een eere in stellen, door rijke gaven wetenschappelijke instellingen in het leven te roepen, moge een Universiteit zonder Staatsubsidie kunnen bestaan en zelfs tot hoogen bloei kunnen komen, maar in ons land, waar zulke geldvorsten ontbreken, kan dit niet. Althans niet wat een Gereformeerde Hoogeschool betreft. Het zal misschien niet onmogelijk zijn voor de Roomsche Kerk, die een derde van de bevolking achter zich heeft, en door haar machtige organisatie over veel rijkere hulpmiddelen beschikt dan wij, maar het is ondoenlijk voor een betrekkelijk kleine groep als de Gereformeerden, wier getal, nu zeer ruim berekend, op een zes-honderd-duizend moet geschat worden (de Gereformeerden in de Hervormde Kerk daaronder begrepen) en die haar aanhangers meest onder de «kleine luyden» telt. Waar zelfs de kleinste onzer Rijks-hoogescholen, die te Groningen, nog 8 ton per jaar kost, daar behoef het heusch geen betoog, dat zelfs met inspanning van alle krachten, en al steeg de overvaardigheid ten toppunt, een dergelijk bedrag jaarlijks niet is bijeen te brengen. Een medische faculteit, dien naam waard, zou minstens twee-een-halve ton kosten per jaar. Wat is vergeleken daarbij zelfs een zoo aanzienlijk legaat, als de Vrije Universiteit enkele jaren geleden kreeg, waarvan de inkomsten jaarlijks op vijf-entwintig-duizend gulden geschat worden? Het zou niet eens voldoende wezen om in de salarissen der hooggeleerden van zulk een medische faculteit te voorzien. In Groningen heeft men in de medische faculteit 10 hooggeleerden noodig, en reeds dit zou dus meer dan het dubbele eischen van hetgeen dit legaat oplevert. En men meene nu niet, dat men in de medische faculteit evenals in de juridische en literarische wel het onderwijs aan een paar hooggeleerden zou kunnen opdragen. Dat gaat bij deze wetenschappen, omdat wie hier als hooggeleeraar optreedt, een meer universele kennis bezit. Maar bij de medische wetenschap (evenals bij de natuurkundige) is gespecialiseerde vakstudie zoo overheerschend geworden, dat men geen hooggeleeraar zou kunnen vinden, die hier drie of vier vakken zou kunnen of willen onderwijzen. En toch, zelfs met deze halve ton aan salarissen zoude ge voor een medische faculteit nog zoo goed als niets uitvoeren, want er zou nog minstens een twee a drie ton bij moeten voor klinische laboratoria, instrumenten, assistenten enz. Onze tegenwoordige hooggeleeraar in de medische faculteit, Prof. Bouman, heeft het geluk een kliniek te beërten, doordat de Vereeniging tot Christelijke verzorging van krankzinnigen hem deze verschaft heeft.

Maar indien de Vrije Universiteit zelf deze kliniek had moeten bouwen, zou ze met haar geheele kapitaal dit nog nauwelijks hebben kunnen doen. En toch zou men zonder zulk een volledig ingerichte medische faculteit met laboratoria en klinieken nooit het doel, dat men zich voor ogen stelt, kunnen bereiken. De reden, waarom ons volk om zulk een medische faculteit vraagt, is heusch niet in de eerste plaats om een paar hooggeleerden te hebben, die op hun studeerkamer wetenschap bestudeeren, maar om Christelijke doctoren te krijgen. Welnu, geen enkel medisch student zou zich bij zulk een faculteit aanmelden, wanneer niet behoorlijk voor deze hulpmiddelen gezorgd was. De medische opleiding bestaat toch grootendeels in *practische colleges*, en wie deze praktische colleges niet heeft gelopen, zou nooit zijn arts examen kunnen afleggen, door welk examen de bevoegdheid om geneeskundige praktijk uit te oefenen, hem geschonken moet worden. Het zou dus niets baten, voor zulk een faculteit een aantal professoren te benoemen. Ze zouden geen studenten hebben, en de teleurstelling van ons volk, dat voor deze medische faculteit zoveel belangstelling toonde juist om Christelijke doctoren te krijgen, zou nog des te grooter wezen.

Nu is de Vrije Universiteit van haar oprichting af ongetwijfeld een *geloofstuk* geweest, gelijk haar stichter enkele jaren geleden te Haarlem ons herinnerde. Wie had voor vijftig jaar kunnen verwachten, dat de oprichting van zulk een Hoogeschool mogelijk zou blijken, dat ze haar bestaan vier en dertig jaar zou volhouden, dat ze zelfs tot drie faculteiten (het beginsel der medische faculteit niet medegerekend) uitdijden zou. Vergeet niet, hoe de poging van Da Costa en zijn vrienden om een seminarie, op te richten, dat nog zoo weinig kosten meebracht, jammerlijk in 't water viel en reeds na luttel jaren heel dit pogen met machteloosheid geslagen bleek. Er is metterdaad over ons volk een geest van overvaardigheid gekomen, die niet genoeg gewaardeerd kan worden, vooral waar het hier een zoo deele belang geldt als de stichting en instandhouding eener Universiteit. Dat die overvaardigheid in de toekomst niet nog belangrijk toenemen kan, weerspreken we niet, en we gelooven, dat wanneer alle krachten worden ingespannen, dit ook zeer wel mogelijk is. Maar hoezeer we in het geloof willen wandelen, toch moet onzerzijds rekening worden gehouden met de werkelijkheid, zoals de thans afgevoerde 34 jaar onzer stichting ons die heeft leeren kennen. En dan zijn de feiten deze, dat het kapitaal, waarmede de Vrije Universiteit bij haar stichting begon, en dat toen slechts één ton bedroeg, in dat 34 tal jaren door legaten en schenkingen nog niet veel meer dan verdrievoudigd is, zoals uit de rente van dit kapitaal blijkt, die rond f 11.000 bedraagt. De jaarlijksche contributies, die in hoofzaak in de behoefte der Universiteit moesten voorzien, zijn in deze jaren eerst zoover gestegen, dat ze in 1887 geklommen waren tot een bedrag van f 30.000, maar sinds zijn ze langzaam gedaald, zodat ze nu niet meer opbrengen dan f 24.000; een achteruitgang dus van f 6000 jaarlijks. En daarbij komt, dat ten slotte nog de jaarlijksche collecte, die de Gereformeerde Kerken voor de Vrije Universiteit houden en die f 16.000 opbrengt. Dit zijn, behalve de college- en examengelden, al de inkomsten waarover de Vrije Universiteit beschikken kan. Want het legaat van Ds. Coevorden Adriaan vormt een eigen stichting en moet volgens de bepaling van den stichter in de eerste plaats dienen voor uitbreiding van de medische en natuurkundige faculteit, zodat alleen bij uitbreiding dit legaat ons helpen zou.

Feitelijk bedraagt dus de geheele som, die ons volk voor de Vrije Universiteit bijeenbrengt, niet meer dan een f 40.000 per jaar. Viel nu gestadige klimming te merken, dan zou dit nog hope geven voor de toekomst, maar hiervan is geen sprake. Het bedrag blijft vrijwel stationair. Zijn de contributies in deze jaren achteruitgegaan, het bedrag der collecte steeg niet onbeduidend en daardoor bleef het evenwicht zoowat hersteld. Maar eenige verwachting, dat dit bedrag binnen een paar jaren verdubbeld zal worden, is er niet.

Zelfs thans baart dit reeds voor de toekomst der Universiteit geen geringe zorg. Het bedrag, dat inkomst, is reeds nu bij lange niet toereikend om in de behoeften te voorzien. De tekorten moeten reeds over deze laatste jaren zoo onrustbarend hoog zijn geworden, dat het kapitaal der Vrije Universiteit zal moeten worden aangetaast. En waar dit kapitaal zoo klein is, en voor een groot deel als waarborgsom bij de Regeering moest gedeponneerd worden, daar zullen reeds nu, binnen enkele jaren, zich groote moeilijkheden voordoen, die het bestaan der Universiteit zelf in gevaar zouden brengen, wanneer niet veel grootere offers door ons volk werden gebracht.

Onmogelijk is zulk een vermeerdering der overvaardigheid niet. Voor de Zending wordt in denzelfden kring jaarlijks een bedrag bijeengebracht van ongeveer *anderhalve ton*. Het blijkt dus, dat wanneer er maar liefde en ijver is, wel zeer goed meer gedaan kan worden. Zelfs zou de vraag wel eens mogen gesteld worden, of het naar evenredigheid wel een goede verhouding is, dat voor de Zending onder de heidenen jaarlijks een honderdvijftig-duizend gulden wordt bijeengebracht, en voor onze Gereformeerde Universiteit, wier belang voor ons eigen vaderland en voor heel de Gereformeerde actie om, onze beginselen te propaganderen, niet genoeg gewaardeerd kan worden, maar veertigduizend gulden; dat wil zeggen nog niet het derde. En even- zoo zou de vraag kunnen gedaan worden, of